

De Rivierparelmossel *Margaritifera auricularia* (Spengler, 1793) van Katwijk

Arie Twigt

Spengler's Freshwater Mussel *Margaritifera auricularia* (Spengler, 1793) from Katwijk beach

Summary. A valve of Spengler's Freshwater Mussel *Margaritifera auricularia* was found on the beach of Katwijk. This beach is known as a place where fossil Holocene freshwater bivalves are often washed ashore. Until now many *Unio crassus*, and less common *U. tumidus* and *U. pictorum* were found. *Anodonta* shells are rare. The reason is that in earlier times (Holocene) the River Rhine debouched into the North Sea at this locality. Disturbance of the bottom by wave action causes the shells to be washed ashore. Described here is the second record of *Margaritifera auricularia* in the Netherlands.

Vondst

Op 4 januari 2014 ging ik schelpen zoeken bij de buitenwatering van Katwijk aan Zee. Het was eb dus er waren meerdere getijdenpoelen. Ik trof er verschillende krabben en schelpen aan. Toen kwam ik bij het op één na laatste poeltje... Er lag een grote zoetwaterschelp in en toen ik hem er uit haalde bleek hij aardig groot te zijn, toen dacht ik aan een Bataafse stroommossel.

Determinatie

Ik liet de schelp aan Naturalis zien tijdens een spreekuur. Daar maakten ze er een Zwamenmossel van. Toen ik de schelp met een foto op internet gezet had kwamen er vrij snel reacties om de afmetingen. Die waren: 10 cm lang en 5,5 cm hoog. Ik kreeg daarna meteen een reactie dat het weleens de *Pseudunio auricularia* kon zijn!

Op 14 maart 2015 ging ik naar de landelijke strandwachtdag in Naturalis. Daar kwam ik de vinder van de eerste parelmossel van Nederland tegen, die had hij gevonden tijdens archeologische opgravingen in Valkenburg (ZH) in Rijnafzettingen. Hij herkende deze soort meteen en gaf een enthousiaste reactie: 'Gefeliciteerd! Dit is een Rivierparelmossel, de tweede voor Nederland hé!' Daarna kwamen er meerdere deskundigen naar de vondst kijken en werden er vele foto's geschoten.

Kenmerken

De Rivierparelmossel wordt vooral gekenmerkt door zijn grootte. Maar ook door het sterke spierindruksel en de dikte van de schelp. Krachtige cardinale en laterale tanden in het slot zijn eveneens een kenmerk. De binnenkant heeft een witte parelmoerkleur. Deze schelp is 10 cm lang en 5,5 cm hoog.

Voorkomen

De Rivierparelmossel komt vooral fossiel voor, maar leeft nog op een enkele plek in Midden-Europa. Onderzoek heeft uitgezonden dat hij tot de 19^e eeuw in de Rijn leefde. Dit is de tweede vondst (de eerste was trouwens ook in de gemeente Katwijk, door Wim Kuijper) en de eerste strandvondst. De Rijndelta lag tussen ongeveer 4000 jaar v. Chr. tot ongeveer 1000 jaar n. Chr. tussen Katwijk en Noordwijk. De schelp zal dus een paar duizend jaar oud zijn.

Hoe komt hij hier?

Er was al erg veel gespuid (sluizen van Oude Rijn open) dus hij is zeer waarschijnlijk door stromingen hier gekomen. Er worden op dat stuk strand ook veel Bataafse stroommossels gevonden. Maar het kan ook komen door de zandsuppleties. Maar het meest geloofwaardig is dat hij net als de Bataafse stroommossels in zee is gespoten. Er staat bij het spuien een sterke stroming dus het zou ook zo gegaan kunnen zijn: de stroming van de Rijn schraapt stukjes grond weg en oude lagen komen tevoorschijn.

Slot

Het was een leuke vondst waar ik veel van geleerd heb. Ik bewaar de schelp nu in mijn collectie. Met dank aan Wim Kuijper, Tello Neckheim en alle andere mensen die geholpen hebben bij de determinatie!

Geraadpleegde bron:

KUIJPER, W.J., 1988. Over het vroegere voorkomen van de rivierparelmossel *Margaritifera auricularia* in Nederland. – *Basteria* 52: 133-137.

Adres van de auteur:
165472@driestarmail.nl

Fig. 1 Buiten- en binnenzijde van Rivierparelmossel *Margaritifera auricularia* gevonden bij de buitenwatering van Katwijk aan Zee.